

8. Приватне життя і поліція. Концептуальні підходи. Теорія та практика / [Ю.І. Римаренко, Ю. С. Шемшученко, Т. Вюртенбергер та ін.] ; Нац. акад. внутр. справ України. – Київ : КНТ, 2006. – 737, [1] с. – (Людина. Суспільство. Поліція). – Бібліогр.: с. 736–738.
9. Основи держави і права України: Підручник / За ред. 075 проф. В. Л. Ортинського, проф. В. К. Грищука, М. А. Мацька. — К.: Знання, 2008. — 583 с.
10. Конституційне право : підручник / МВС України, Харків. нац. ун. внутр. справ ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; [О. С. Бакумов, Л. Д. Варунц, Т. І. Гудзь та ін.] ; передм. М. І. Марчука. - Харків, 2019. - 484 с.

*Дорохович Вікторія Богданівна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижов Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВИБОРЦІВ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

24 лютого 2022 року – початок повномасштабного вторгнення в Україну Російської Федерації, яке призвело до соціальних, демографічних, економічних, політичних і не тільки проблем, а також вплинуло на правову систему, в тому числі систему конституційного права. Початок великої війни знаменував широке використання Конституції України, як елемента впливу на народ України з боку ворога та ще частіше порушення ним основоположних засад: ст. 1, ст. 2, ст. 3, ст. 5, ст.10 і т. д. Проте початок всіх цих процесів датується задовго до 2022 року, а саме - 20 лютого 2014 – вторгнення збройних сил російської федерації на територію Кримського півострова.

Від початку 2022 року з України виїхало і не повернулося, приблизно 5,6-6,7 млн громадян України, інформація про осіб які виїхали в період з 2014 по 2022 рік не уточнена.

З 5:30 24 лютого 2022 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», чинність якого є і на сьогодні.

Воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого

самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. [1]

Наразі гостро постає питання проведення виборів під час дії воєнного стану, проте потрібно розуміти наскільки це є законним, необхідним та з якою метою це відбувається.

Частина 5 статті 6 Закону України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про Правовий режим воєнного стану» передбачає, що вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень зазначаються в указі Президента України про введення воєнного стану.[1]

В частині 3 Указу Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» йдеться: у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України [2].

Всі наведені вище статті мають чітке та логічне обґрунтування, чому під час воєнного стану людей та громадян, може бути обмежено в їх змісті. Наприклад, стаття 44: ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів [3]. Під час воєнного стану, є пряма загроза життю громадян, натомість масові скупчення людей можуть провокувати ворога, який недотримується базових правил ведення війни, а також можуть бути використанні, як елемент маніпуляції суспільством і не тільки.

По-перше, питання проведення виборів під час війни є дискусійним та неоднозначним. Воно викликає багато суперечок та може бути використане ворогом для розколу народу на дві окремі групи: тих хто «за» вибори і тих, хто «проти», що особливо небезпечно в таких умовах. Прихід до влади нових очільників, нових голів, може призвести до сумнівів у них народу та похитнути міцність держави. Сумніви в очільнику-сумніви в перемозі.

По-друге, як вже зазначалося вище більш ніж 5,6-6,7 млн громадян виїхало за межі території України, невідомо яка кількість залишилася на тимчасово окупованій території, без можливості права голосу прямо передбаченим Конституцією України та законами України. Відповідно до статті 70 Конституції України право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років [3]. То ж наскільки легітимними будуть вибори і їх результати, якщо значна частина українців не змогла висловити свою законну думку у вигляді голосу, і чи буде це означати, що їх голос за майбутнє України не важливий?

По-третє, постає питання, як гарантувати безпеку пересування громадян в прифронтових/фронтових районах? Чи не стане велике скупчення людей на виборчих дільницях ще однією можливістю для провокації зі сторони ворога і чи не призведе це до масових жертв? Нажаль в теперішніх умовах не можливо гарантувати повну безпеку, тож проведення фізичних виборів на даний момент не можливе. На заміну фізичним виборам можна запропонувати електронне голосування, але нажалі не кожен має відповідне технічне забезпечення, отже не кожен голос буде враховано.

По-четверте, якщо і вдасться домовитися зі стороною противника, про проведення виборів на окупованих територіях, то ми не зможемо бути впевнені в тому, наскільки передані їхньою стороною результати будуть відповідати дійсності, а отже їх легко можна оскаржити в суді.

По-п'яте, вибори під час дії воєнного стану прямо заборонені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» та Конституцією України. В разі вирішення цієї дилеми за допомогою змін в Конституцію України, законодавець передбачливо забороняє вносити зміни в неї, під час дії воєнного стану. Проте, якщо Конституційний суд в своєму тлумаченні визнає, що Конституція не забороняє проведення виборів, оскільки точиться дискусії між юристами і не має точного та однозначного розуміння цієї норми, то на Україну чекає не легкий шлях вирішення суміжних проблем, які супроводжуватимуть процес виборів.

Проведення виборів під час активних бойових дій на території країни може мати свої плюси, наприклад, Україна доведе на міжнародному рівні, що попри війну в країні, являється демократичною та правовою державою, яка впевнено тримає курс в Євросоюз та *Північноатлантичний альянс*. Проте за результатами опитування КМІС станом на жовтень 2023 року **81% респондентів вважають, що вибори мають проводитися після війни і зараз вони не на часі**. Вважають, що вибори вже мають проводитися попри війну – 16% [4].

Отже, питання проведення виборів під час дії воєнного стану набуло широкого розголосу та зібрало чимало коментарів. Важко дати об'єктивну правову оцінку і задовільнити обидві сторони цього конфлікту, проте на мою думку країна має орієнтуватися на свою внутрішню політику і безпеку, піклуватися про правове становище своїх громадян та задовольняти їх громадські та соціальні потреби. Це питання потребує доопрацювань, як на законодавчому рівні так і на суспільному. Проте все залежить від громадськості, яка його розглядає і вирішує, оскільки, якщо віднайдене рішення має гарний результат в одній країні, то те ж саме рішення може мати катастрофічні наслідки для іншої.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII, «Про правовий режим воєнного стану» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389?an=173>
2. Указ Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

3. Конституція України Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1309&page=1>

*Дубова Карина Олександрівна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижев Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЙОГО В УКРАЇНІ

Права людини складають універсальну категорію про невід'ємні від самої природи людини можливості користуватися певними благами та цінностями задля забезпечення вільного та гідного існування особистості в суспільстві та державі.

Стрімкі глобалізаційні процеси в міжнародному просторі сприяють все більшій співпраці різних країн світу для поліпшення та вдосконалення своїх правових систем та підвищення ролі людини у правовому полі. Нині ці суттєві зміни не можуть залишитися поза увагою будь-якої правової держави, яка сповідує демократичні погляди та сприяє поліпшенню й розширенню основоположних прав людини. Оскільки Україна належить до європейської регіональної системи захисту прав людини, яка діє в рамках Ради Європи, членом котрої наша держава є з 1995 р., то постає необхідність залучення міжнародних стандартів у правове середовище українського народу.

Упродовж усієї історії становлення української державності формувалися головні норми щодо всебічного гарантування прав людини, які нині сповідаються Європейським товариством.

Після ратифікації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод разом з Протоколами 1, 2, 4, 7 та 11 вона офіційно стала частиною національного законодавства, відповідно до ст. 9 Конституції України щодо чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1].

Проаналізувавши норми Конституції, можна стверджувати, що наведені положення в ній дуже змістовно розкривають головне завдання правової держави – всебічно забезпечувати захист та вільні умови розвитку прав і свобод людини і громадянина, створювати гарантії їх реалізації для можливості втілення закріплених положень у повсякденне життя особи.